

Кізіма Тетяна Олексіївна,
д.е.н., професор,
професор кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Західноукраїнський національний університет

СУЧАСНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЗАГАЛЬНОСВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

У сучасних умовах стрімкого розвитку новітніх інформаційних та фінансових технологій (насамперед, інтернет-банкінгу, кредитних електронних платформ, індустрії Big data, блокчейну та криптовалют) суттєвих трансформацій зазнають як фінансові системи країн світу зокрема, так і глобальна фінансова система загалом. Причому фахівці стверджують, що найбільш динамічні трансформації відбуваються саме “у сфері фінансового ринку і фінансової інфраструктури (банківська система, валютні ринки, фондові біржі)” [1, с. 47].

Безумовно, не залишається осторонь означених процесів і Україна, на фінансову систему якої чинять вагомий вплив загальносвітові тенденції. Тож дослідження основних трендів розвитку фінансових систем країн світу та виокремлення на цій основі стратегічних векторів розбудови фінансової системи України вважаємо надзвичайно актуальним напрямом сучасних наукових розвідок.

Проблеми розбудови фінансової системи України активно досліджують О. Власюк [1], Н. Кравчук [2], І. Лютий [3], Ю. Федорова [4], С. Фролов [5], О. Шаров [6] та інші українські учені. Однак у нинішніх вітчизняних реаліях доволі дискусійними та не сповна вирішеними залишаються питання впливу новітніх інформаційних і фінансових технологій на розвиток фінансової системи України та проблеми ідентифікації ризиків і загроз, пов'язаних із таким впливом.

Передусім зазначимо, що кардинальні зміни, спричинені виникненням і активним поширенням FinTech та низки інших інформаційних технологій, чинять вагомий вплив не лише на функціонування фінансового ринку будь-якої країни, але й значною мірою впливають на функціонування інших сфер і ланок її фінансової системи, зокрема загальнодержавних і місцевих фінансів, фінансів суб'єктів господарювання (у тому числі комерційних підприємств і некомерційних установ та організацій, громадських організацій і добродійних фондів), фінансів домогосподарств тощо, прискорюючи обіг фінансових потоків та здійснення трансакцій між різними суб'єктами і зменшуючи вплив корупційних ризиків на ці процеси.

При цьому слід пам'ятати, що стрімке поширення новітніх

інформаційних та фінансових технологій, поряд із позитивним впливом на розвиток фінансових систем країн світу, містить і певні ризики та чималі загрози для їхніх фінансових систем (як-от “зникнення банківської системи у її класичному вигляді, руйнація депозитного ринку та системи накопичувального пенсійного забезпечення, радикальні зміни на ринку праці та драматичні соціальні зміни внаслідок зникнення цілої низки професій як результат поширення нових ІТ-технологій” [1, с. 47]).

Безперечно, вищезазначені зміни у функціонуванні фінансових систем країн світу будуть пов’язані насамперед із поступовим перенесенням платіжних трансакцій у електронний формат, а також появою новітніх платіжних інструментів і систем, чільне місце серед яких, вважаємо, посяде криптовалюта (або так звані «віртуальні гроші»). Причому нині думки як науковців, так і державних діячів щодо цього новітнього фінансового інструменту кардинально різняться: від беззаперечного його сприйняття – до повного заперечення і несприйняття.

Проте сучасний світ стрімко і неупинно змінюється, що вимагає від основних учасників певної адаптивності та усвідомленого бажання досягти компромісу у цьому питанні. І якщо регулювання ринку криптовалют “не буде реалізовано своєчасно, то наявні інститути ризикують втратити фінансові потоки, що беззаперечно вплине на сучасну фінансову систему” [4, с. 771].

Принагідно зазначимо, що у вересні 2021 р. Верховна рада України ухвалила закон “Про віртуальні активи”, який покликаний легалізувати криптовалюту в Україні. І це, на нашу думку, є надзвичайно важливою подією, адже “за даними глобальної сервісної ІТ-компанії Triple-A, Україна посідає перше місце за рейтингом країн, де є найбільше власників криптовалют стосовно усього населення. Так, в Україні мають криптовалюту 12,7% населення – 5,6 млн. осіб” [7]. До того ж, за результатами останнього декларування, “652 українських чиновники за 2020 рік задекларували 46351 біткоїн, а це майже 75 млрд. грн.” [8].

Слід акцентувати, що, окрім наведених тенденцій, вітчизняні науковці виокремлюють також і такі стратегічні вектори розвитку фінансових систем країн світу як «фінансова інклюзія, формування фінансовими установами бездоганної репутації, зменшення обсягів тіньового банкінгу, підвищення рівня фінансової грамотності населення, розвиток фінансових технологій, а також нарощення глибини фінансової системи, що передбачає збільшення розміру фінансових активів відносного розміру економіки на основі показника обсягу валового внутрішнього продукту» [5, с. 11]. При цьому

українські учені стверджують, що з-поміж «визначальних факторів впливу на розвиток фінансової системи ключова роль належить саме рівню фінансової грамотності населення» [5, с. 11].

У контексті нашого дослідження варто наголосити на поширенні у вітчизняному науковому просторі поняття фінансової екосистеми, під яким науковці розуміють “створений гібридний реально-цифровий простір внаслідок інтеграції фінансових установ як головних учасників з технологічними компаніями, установами, що надають публічні послуги (в т.ч. в сфері публічних фінансів) та інших учасників, об’єднаних єдиною ідеологією надання клієнту (фізичній чи юридичній особі) широкого спектру послуг фінансового та нефінансового характеру за принципом єдиної точки доступу на базі єдиної цифрової платформи” [5, с. 11]. Принагідно зазначимо, що, попри певну дискусійність цього визначення, у ньому, все ж таки, знайшли відображення основні тренди, що впливають на зміни і подальший розвиток фінансової системи України.

То ж у нинішніх українських реаліях вітчизняним фінансовим установам слід максимально швидко реагувати на новітні тенденції, що відбуваються у фінансовій сфері, та впроваджувати якісні фінансові послуги на основі сучасних фінансових технологій. Водночас, споживачі таких послуг повинні постійно підвищувати рівень своєї фінансової грамотності, щоб бути спроможними приймати зважені фінансові рішення та оцінювати потенційні ризики і загрози при виборі того чи іншого виду фінансової послуги.

Насамкінець відмітимо, що в сучасних умовах нагальною необхідністю і важливим стратегічним викликом для України є формування ефективного і конкурентоспроможного цифрового суспільства із розвиненою цифровою інфраструктурою та потужними цифровими фінансами, що вважаємо доволі перспективним напрямом подальших наукових досліджень.

Список літературних джерел

1. Власюк О.С. Фінансова система інформаційної економіки. Стратегічна панорама. 2017. №2. С. 46-55.
2. Кравчук Н. Фінансова система держави: теоретична концептуалізація та проблеми структурування. Світ фінансів. 2006. Вип. 3 (8). С. 80-94.
3. Лютий І.О., Мороз П.А. Суперечності процесів фінансіалізації та їх вплив на економічне зростання в Україні. Економіка України. 2014. №4. С. 29-39.
4. Федорова Ю.В. Криптовалюти та їх місце у фінансовій системі. Економіка і суспільство. 2018. Вип. 15. С. 771-774.
5. Фролов С.М., Орлов В.В., Лозинська О.І., Шукаїрі Ф. Стратегічні і тактичні орієнтири реструктуризації фінансової системи України. Economics of development. 2021. Vol. 2. Issue 1. P.11-22.
6. Шаров О.М. Місце України в глобальній економічній системі: потенціал та

перспективи. Стратегічні пріоритети. 2017. №2. С. 4–19.

7. Частка власників криптовалюти в Україні – найбільша у світі. URL : <https://www.slovoidilo.ua/2021/10/13/infografika/finansy/chastka-vlasnykiv-kryptovalyuty-ukrayini-najbilsha-sviti>

8. Заощадження у криптовалюті: хто з політиків задекларував найбільше цифрових грошей. URL : <https://www.slovoidilo.ua/2021/04/27/infografika/polityka/zaoshhadzhennya-kryptovalyuti-xto-politykiv-zadeklaruvav-najbilshe-cyfrovyyh-hroshej>